

1. Milyen „szigetek” világról beszél a szerző? Miért találó a szigetek elnevezés?
2. Szolzsenyicin szerint hány embert tartottak fogva egy időben a Szovjetunióban?
3. Mi volt a célja ezeknek a táboroknak? Jellemezd a szöveg alapján a táborlakók életkörülményeit! Mondanivalód három kulcsszó köré is csoportosíthatod. Melyik ez a három szó?
4. Milyen figyelemzési eszközökről számol be az írás?

6. A TRUMAN-ELV: TRUMAN ÜZENETE A KONGRESSZUSHOZ (1947. MÁRCIUS 12.)

...Az Egyesült Államok külpolitikájának egyik elsődleges célja olyan feltételek megteremtése, amelyek között mi és más nemzetek kialakíthatjuk a minden kényszertől mentes életmódot. Ez volt a Németország és Japán elleni háború alapvető tétje. Olyan országok fölött arattunk győzelmet, amelyek arra törekedtek, hogy akarataikat és életmódjukat rákényszerítsék más nemzetekre.

A kényszertől mentes nemzetek békés fejlődésének biztosítása érdekében az Egyesült Államok vezető szerepet vállalt az Egyesült Nemzetek felállításában. Az Egyesült Nemzetek rendeltetése, hogy valamennyi tagja részére lehetővé tegye a tartós szabadságot és függetlenséget. Nem fogjuk azonban céljainkat megvalósítani, ha nem vagyunk hajlandók segíteni a szabad nemzeteket szabad intézményeik és nemzeti integritásuk fenntartásában az agresszív mozgalmakkal szemben, amelyek arra törekszenek, hogy a totalitárius rendszert kényszerítsék rájuk. A szabad nemzetek megsegítése nem jelent többet, mint annak nyílt elismerését, hogy a totalitárius rendszereknek a szabad népekre közvetlen vagy közvetett agresszióval való rákényszerítése aláássa a nemzetközi béke és ennélfogva az Egyesült Államok biztonságának alapjait.

A világ néhány országának népeire legutóbb akarataik ellenére totalitárius rendszereket kényszerítették rá. Az Egyesült Államok kormánya gyakran tiltakozott a kényszer és megfélemlítés alkalmazása ellen Lengyelországban, Romániában és Bulgáriában, ami megsérti a jaltai egyezményt. Meg kell állapítanom, hogy több más országban is hasonló fejleményekre került sor.

A világtörténelem jelen pillanatában csaknem minden nemzetnek választania kell a két életmód alternatívája között. A választás nagyon gyakran nem szabad. • Az egyik életforma a többség akaratán alapul, jellemzői a szabad intézmények, a népképviselői kormányzás, a szabad választások, az egyéni, a szólás- és vallásszabadság biztosítása, a politikai elnyomás alóli mentesség. A másik életforma alapja, hogy a kisebbség ráerőszakolja akaratát a többségre. Terror és elnyomás uralkodik, a sajtót cenzúrázzák, a választások eredményét meghamisítják, és elfojtják az egyéni szabadságot. •

Meggyőződésem, támogatnunk kell a szabad népeket abban, hogy saját módjukon alakítsák ki saját sorsukat.

Meggyőződésem, hogy segítségünknek elsősorban gazdasági és pénzügyi segély formájában kellene megnyilvánulnia, amely elengedhetetlenül szükséges a gazdasági stabilitáshoz és a politikai intézmények szabályszerű működéséhez.

A világ nem változhatatlan és a *status quo* nem szent és sérthetetlen. De nem engedhetjük meg a *status quo* ilyen kényszerítő módszerekkel vagy politi-

kai beszivárgás ürügye alatt való megváltoztatását, ami az Egyesült Nemzetek Alapokmányának megsértését jelenti. Azáltal, hogy segítjük a szabad és független nemzeteket szabadságuk fenntartásában, az Egyesült Államok érvényt szerez az Egyesült Nemzetek Alapokmánya elveinek. [...]

Ennélfogva kérem a Kongresszust, adjon felhatalmazást arra, hogy Görögországnak és Törökországnak az 1948. június 30-án végződő időszakra 400 millió dollár segélyt nyújtson. Amikor ezt az összeget kérem, számításba vettem a maximális segélyösszeget, amelyet Görögországnak nyújthatunk azon a 300 millió dolláron felül, amelyet legutóbb kértem a Kongresszustól, amikor felhatalmazást kértem arra, hogy ezt az összeget az éhínség és szenvedések elhárítására fordítsuk a háború által elpusztított országokban.

Ezen az összegeken felül kérem a Kongresszust, adjon felhatalmazást arra, hogy Görögországba és Törökországba, ezeknek az országoknak kérésére amerikai polgári és katonai személyzetet küldjünk ki, hogy segítkezzenek az újjáépítés feladatában és abból a célból, hogy ellenőrizzék a szállítandó pénzügyi és anyagi segély felhasználását. Hasonlóképpen javasolom, adjanak felhatalmazást kiválasztott török és görög személyzet oktatására és kiképzésére is. [...]

Az Egyesült Államok 341 milliárd dollárt fordított a második világháború megnyerésére. Ez olyan befektetés, amelyet a világ szabadsága és békéje érdekében eszközöltünk. Az a segítség, amelyet Görögország és Törökország részére javaslok, kevéssel több, mint ezen befektetés egy százalékának tizedrésze. Már csak a józan ész is azt mondja, hogy ezt a befektetést meg kell őriznünk és megbizonyosodnunk arról, hogy nem volt hiábavaló.

A totalitárius rendszerek csírái a nyomorúságból és szükségből táplálkoznak. A szegénység és polgárháború rossz földjében terjednek el és növekszenek. Teljesen akkor fejlődnek ki, amikor egy népben kihalt a jobb jövőbe vetett remény. Nekünk életben kell tartanunk ezt a reménységet!

A világ szabad népei ránk számítanak, hogy támogatjuk őket szabadságjogaik fenntartásában. Ha bizonytalan magatartást tanúsítunk vezető szerepünkben, veszélybe fogjuk sodorni a világ békéjét – és bizonyosan veszélybe fogjuk sodorni saját nemzetünk jólétét is. [...]

Forrás: Halmosy II., 120–125.

1. A beszéd alapján fogalmazd meg röviden, mi a Truman-elv lényege! Keresd meg a szövegben azt a részletet, amely leginkább kifejezi ezt az elvet!
2. Milyen helyzetben fejtette ki az elnök külpolitikája legfőbb alapelvét? Konkrétan mit akart elérni a beszéddel?
3. Beszédében Truman két élesen elkülönülő táborra osztja a világot. Hogyan jellemzi e két csoportot? Ismereteid szerint helytálló-e az 1940-es évek végén az amerikai elnök helyzetértékelése?
4. A beszéd azt állítja, hogy a Szovjetunió megszegte a jaltai egyezményt. Nézz utána, mennyiben igaz ez az állítás!
5. Miért kell Truman szerint minden eszközzel megakadályozni a totalitárius rendszerek térnyerését? Vajon miért kedvezőbbek az Egyesült Államok számára a demokratikus rendszerek? Nézz utána, hogy 1945-től napjainkig mindig következetesen fellépett-e az Egyesült Államok a diktatórikus rendszerekkel szemben!